

Richtlijn Forensische Geneeskunde Bloedafname (in het kader van Artikel 8 Wegenverkeerswet en Besluit middelenonderzoek geweldplegers)

Inhoudsopgave

| | |
|---|----------|
| 1. Onderwerp | 2 |
| 2. Doelstelling | 2 |
| 3. Toepassingsgebied | 2 |
| 4. Uitgangspunt | 2 |
| 5. Toestemming | 3 |
| 6. Werkwijze | 3 |
| 6.1 Afname van bloed regulier | 3 |
| 6.2 Afname van bloed via venaject-systeem | 5 |
| 6.3 Afname van bloed uit een infuus | 5 |
| 7. Verslaglegging | 6 |
| 8. Informatiebronnen | 7 |
| 8.1 Literatuuroverzicht, website(s) | 7 |
| 8.2 Wettelijke achtergronden | 7 |
| 8.3 Testen: blaas-, speeksel en bloedtest | 8 |

Bloedafname in het kader van artikel 8 WVW 1994 en Besluit middelenonderzoek geweldplegers

1. Onderwerp

- De forensisch arts wordt regelmatig door de politie ingeschakeld voor het verkrijgen van bloed in het kader van Artikel 8 WVW 1994. Hierbij gaat het om het al dan niet aantonen van alcohol en/of andere stoffen die de rijvaardigheid kunnen beïnvloeden in het bloed van verkeersdeelnemers die door de politie zijn staande gehouden of aangehouden en bij wie verdenking bestaat dat zij dergelijke middelen hebben gebruikt. Per 1 juli 2017 is de WVW 1994 uitgebreid met een drugstest regeling.
- Per 1 juli 2017 is een wijziging van het Wetboek van Strafvordering (Sv, artikel 55d en 55e) en het nieuwe Besluit middelenonderzoek geweldplegers landelijk van kracht geworden. De Wet middelenonderzoek bij geweldplegers (afgekort WMG) heet voluit: wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de introductie van de bevoegdheid tot het bevelen van een middelenonderzoek bij geweldplegers. Door middel van deze wet kan de politie testen of geweldplegers alcohol en/of drugs hebben gebruikt. De bloedtest wordt afgenomen bij een onvoltooide ademanalyse of het vermoeden van gebruik van drugs.
- De postmortale bloedafname wordt behandeld in de FMG-richtlijn lijkschouw.

2. Doelstelling

- Deze richtlijn beschrijft de procedure voor de afname van bovengenoemde bloedmonsters en moet een waarborg bieden voor een optimale uitvoering van dit onderzoek.
- Daarnaast worden in deze richtlijn de wijze van administreren en de logistieke afhandeling beschreven.

3. Toepassingsgebied

- Deze richtlijn is de leidraad voor forensisch artsen en dient te worden gebruikt bij elke bloedafname.
- Het onderzoek wordt op verzoek van en met materiaal geleverd door de politie uitgevoerd en kan op elke door de politie aan te wijzen locatie plaatsvinden (tenzij medische redenen zich daartegen verzetten).

4. Uitgangspunt

- Deze richtlijn beperkt zich tot de uitvoering van het onderzoek op zich. Voor achtergrondinformatie wordt verwezen naar onderliggende documenten.

5. Toestemming

- De verdachte moet mondeling toestemming geven voor het te verrichten onderzoek.
- WVV 1994 en Besluit middelenonderzoek voorzien in de mogelijkheid tot weigering van verdachte. Om die reden is bloedafname onder dwang niet aan de orde. Weigering is strafbaar onder beide wettelijke regelingen.
- Bij een verdachte die niet in staat is zijn wil kenbaar te maken omtrent zijn toestemming om bloed af te staan (bijv. wegens bewusteloosheid) is bij de WMG een **bevel nodig van de Officier van Justitie**. Als deze niet beschikbaar is kan hij de bevoegdheid delegeren aan een hulpofficier van justitie (hOvJ) voordat op de gebruikelijke manier bloed mag worden afgenomen en verzonden. Bij de WVV 1994 volstaat een bevel van de hOvJ. De bepaling mag overigens pas plaatsvinden als de verdachte hiertoe later alsnog zijn toestemming heeft gegeven.

6. Werkwijze

6.1 Afname van bloed regulier

- De forensisch arts zal in de regel een verzoek tot bloedafname krijgen van de politie (al dan niet in opdracht van Justitie).
- Het verzoek zal rechtstreeks via de GGD/Forensische dienst gaan of via een door de organisatie afgesproken meldprocedure (in de regel een meldkamer ambulancezorg of meldkamer van de politie).
- Na melding zal de arts ter plaatse gaan.
- De arts hoeft zich op verzoek van de verdachte **niet** te legitimeren of aan te tonen dat hij/zij arts is.
- Bloedafname geschiedt in aanwezigheid van een politieambtenaar.
- Indien een venapunctie niet mogelijk is vanwege infusen of vanwege het niet kunnen aanprikken van een bloedvat, dan dient dit gerapporteerd te worden aan de (Hulp)Officier van Justitie; voor het handelen in die situatie zie 6.3.
- Bloedafname bij een geweldsmisdrijf moet plaatsvinden binnen 1,5 uur na aanhouding. De reden is dat drugs snel worden afgebroken in bloed. Zo is van cocaïne 4 uur na gebruik niets meer te vinden.
- Bloedafname bij een verkeersmisdrijf moet plaatsvinden binnen 1,5 uur na vordering speekseltest of Psychomotorische test (PMT). Indien geen vordering heeft plaatsgevonden dan dient het plaats te vinden binnen 1,5 uur na contact tussen opsporingsambtenaar en de verdachte dat aanleiding was om de verdachte te vragen zijn medewerking te verlenen aan het bloedonderzoek.
- De bloedafname mag later dan 1,5 uur na aanhouding c.q. vordering plaatsvinden indien het een

'kale 8' betreft. Er is dan **alleen sprake van alcoholgebruik** en geen sprake van gebruik van drugs of medicijnen. Ditzelfde geldt voor een verdachte die bewusteloos is en waar alleen sprake is van vermoedelijk alcoholgebruik. De gedachte daarachter is dat ethanol – dat is de werkzame stof van alcohol – in het bloed, in tegenstelling tot drugs en geneesmiddelen, volgens een vast patroon afbreekt, waardoor alcohol bij overschrijding van de daarvoor vastgestelde grenswaarde, afhankelijk van de genuttigde hoeveelheid nog vele uren na het moment van inname in het bloed van betrokkene aantoonbaar kan zijn. De alcoholconcentratie in bloed kan bovendien in de tijd worden teruggerekend. Een bloedonderzoek naar het gebruik van alcohol kan daarom ook na de termijn van anderhalf uur nog zinvol zijn.

- Alvorens de bloedafname uit te voeren dient zo nodig dan wel zo mogelijk een medische beoordeling plaats te vinden, zoals bijv. onderzoek naar pupilreacties, nystagmus, en de proef van Romberg, **ter uitsluiting van andere (acute) pathologie** die alcohol-/druggebruik kan simuleren en waarvoor (al dan niet acuut) medisch ingrijpen noodzakelijk is. Voorbeelden daarvan zijn neurologische ziektebeelden, diabetische ontregeling, trauma capitis, hoge koorts, psychiatrische beelden en intoxicaties.
- Het oordeel wegens medische redenen af te zien van bloedafname berust bij de forensisch arts (al dan niet op advies van de behandelend arts). Medische redenen kunnen zowel somatisch als psychisch van aard zijn, maar komen in de praktijk niet of nauwelijks voor. Psychische redenen worden niet geaccepteerd, tenzij psychiatrische consultatie heeft plaatsgevonden. Godsdienstige redenen worden juridisch evenmin geaccepteerd als reden om bloedafname te weigeren. Indien wordt overgegaan tot bloedafname dient dit gestandaardiseerd te gebeuren.
- Het gebruik van materiaal anders dan uit een Artikel 8 WVV-94-bloedblok is niet toegestaan (met uitzondering van een venoject systeem, zie 6.2). Voor de praktische en technische uitvoering zij verwezen naar de bijlagen in deze sets.
- Wees voorzichtig met scherpe materialen. Naalden prikken moeiteloos door handschoenen heen. Gebruik van handschoenen lijkt weinig veiligheid toe te voegen.
- De hoeveelheid af te nemen bloed bedraagt bij voorkeur 8 milliliter, maar ten minste 3 milliliter. De afgenomen hoeveelheid bloed wordt door de arts verdeeld over twee buisjes (artikel 12, lid 1 van het Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen.) De reden dat de wetgever spreekt van het meervoud buisjes is gelegen in het feit dat zij in principe elk een afzonderlijke functie hebben. De één wordt ingezet voor onderzoek door het NFI. De andere buis wordt bij het NFI gedurende een jaar bewaard i.v.m. een eventueel tegenonderzoek.
- De vereiste hoeveelheid bloed hoeft niet noodzakelijk d.m.v. één venapunctie te worden verkregen; de verdachte moet zich in voorkomende gevallen aan meer dan één venapunctie onderwerpen.
- Meer dan 3 pogingen zijn – hoewel dit niet wettelijk is vastgelegd – niet gebruikelijk. In het verleden werd dan overwogen om over te gaan tot urineafname . Urineonderzoek komt in het nieuwe Besluit Alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer niet meer voor. Ook bij de WMG

wordt niet meer gesproken over een urineonderzoek.

- Voor wettelijke achtergronden wordt verwezen naar de informatiebronnen onder punt 8.2.
- Na de afname van bloed zal de nazorg bestaan uit verzorging van de punctieplaats(-en). Extra controle is gewenst bij hemofilie of bij gebruik van antistollingsmedicatie.
- Vermelding van aanwijzingen op geïnficeerd bloed (HBV, HIV, HCV) wordt op prijs gesteld in verband met de hygiëne in het laboratorium.

6.2 Afname van bloed via venoject-systeem

- In de standaard bloedset zit een (te) dunne injectiespuit met beschermkap. Opzuigen van het bloed verloopt stroef. Er kan makkelijk door het aangeprikte bloedvat worden geprikt. Na opzuigen van het bloed moet dit vervolgens manueel in de twee buisjes worden gespoten waarbij druppels bloed op de dopjes van de buizen achterblijft. Het systeem wordt door gebruikers als risicovol ervaren. Het is aangeschaft omdat het in een aanbesteding het goedkoopst bleek.
- Veiliger voor de prikkende arts en voor politie en lab-medewerkers is gebruik van een venoject-systeem. Dit is de eigenlijke naald met houder voor het buisje. Gebruik hiervan is toegestaan. De materialen daarvoor (venojecthuls en naald) zijn niet aanwezig in het artikel 8 bloedblok en moeten zelf aangeschaft worden. Verder geldt voor de afname dezelfde procedure als beschreven onder 6.1.

6.3 Afname van bloed uit een infuus

- Indien het onmogelijk is bij een verdachte via een venapunctie bloed af te nemen, omdat bijvoorbeeld in beide armen infusen aanwezig zijn en elders niet gemakkelijk (veneus) bloed kan worden verkregen, wordt op de volgende wijze gehandeld:
 - Het infuus wordt stopgezet.
 - Er wordt ca 8 ml bloed afgenomen met behulp van een ziekenhuisspuit via het infuuskraantje. **Dit bloed wordt vernietigd.**
 - Vervolgens kan de benodigde hoeveelheid bloed met de spuit uit het bloedblok (zonder naald) worden opgezogen uit het infuuskraantje, waarna het kraantje wordt opengezet.
 - Tot slot wordt deze wijze van afname vermeld op het aanvraagformulier van het Artikel 8 bloedblok.

7. Verslaglegging

- Op het aanvraagformulier ten behoeve van Toxicologisch onderzoek van bloed dient **alleen** het volgende blok door de arts te worden ingevuld:

| | |
|---|--------------|
| In te vullen door arts of verpleegkundige | |
| <input type="checkbox"/> Ondergetekende arts / verpleegkundige* verklaartdatum op de voorgeschreven wijze van bovenstaande persoon om uur, bloed te hebben afgenomen. | |
| <input type="checkbox"/> Ondergetekende arts/ verpleegkundige* verklaart dat bovengenoemde persoon geweigerd heeft zich aan een bloedafname te onderwerpen. | |
| <input type="checkbox"/> Bloedgever heeft toestemming gegeven onderstaande medische gegevens te vermelden. | |
| Wijze van afname <input type="checkbox"/> Venapunctie <input type="checkbox"/> Via Infuus <input type="checkbox"/> Anders t.w..... | |
| Plaats van afname <input type="checkbox"/> Politiebureau <input type="checkbox"/> Ziekenhuis <input type="checkbox"/> Dokterspost <input type="checkbox"/> Anders t.w..... | |
| Lijkt het na uw (arts) onderzoek aannemelijk dat een (neurologische) aandoening anders dan door alcohol/drugs het onderzoek beïnvloedt? Ja / Nee* | |
| <input type="checkbox"/> Medicijnen toegediend o.b.v. medische interventie, t.w. | |
| Naam | Handtekening |

- **De politieambtenaar vult de rest van het formulier in en plakt de stickers.**
- Kruis de blokjes aan die van toepassing zijn om latere discussies over geldigheid van het ingezonden formulier te voorkomen.
- Op het aanvraagformulier dienen de datum en tijd van bloedafname, toestemming of weigering betrokkene, wijze van afname (venapunctie, infuus, anders), plaats van afname en eerdere medicatie toegediend, te worden ingevuld.
- Het formulier biedt geen ruimte om op de vraag naar een andere neurologische aandoening een antwoord 'ja' toe te lichten. Als je het nodig vindt kun je voor de politie relevante informatie op de achterzijde van het formulier kwijt, bij voorbeeld als er mogelijk sprake is van een subduraal hematoom in plaats van alcoholabusus.
- Denk bij eerdere medicatie ook aan bijvoorbeeld fentanyl, die door de ambulancemedewerker is gegeven en die van invloed is op de uitslagen. Als je niet weet of medicatie van invloed kan zijn op de labuitslagen is vermelding relevant. Dit biedt ruimte om alle medicatie te vermelden. Het lab kan de waarde van deze informatie beoordelen. Uitgangspunt in het algemeen is: beperk de informatie tot datgene wat je relevant vindt en denk aan toestemming van betrokkene voor de vermelding hiervan.
- Denk eraan om het formulier te ondertekenen.
- Verder stelt de toelichting bij 5. "Vermelding van aanwijzingen op geïnfecteerd bloed (serumhepatitis, enz.) wordt op prijs gesteld in verband met de hygiëne in het laboratorium". Vermeld als je daar aanwijzingen voor hebt ten behoeve van het lab aan het eind dat er mogelijk/waarschijnlijk/met zekerheid sprake is van dragerschap van HBV, HCV en/of HIV.
- Het is van belang om ook zelf een verslag te maken van de omstandigheden en de toestand van een verdachte. Het kan voorkomen dat tijdens een rechtszitting een forensisch arts wordt gehoord.

8. Informatiebronnen

8.1 Literatuuroverzicht

- Desbetreffende hoofdstuk uit leerboeken Duijst en Cohen
- <http://www.advocaaet-verkeersstrafrecht.nl/twee-bloedmonsters-vereist-bij-bloedonderzoek/>
- [Wet van 28 september 2016, houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de introductie van de bevoegdheid tot het bevelen van een middelenonderzoek bij geweldplegers en enige daarmee samenhangende wijzigingen van de Wegenverkeerswet 19](#)
- [Besluit middelenonderzoek bij geweldplegers](#)
- [Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer](#)
- <https://hetccv.nl/onderwerpen/alcohol-en-drugstest-geweldplegers/>
- [Blazen bij geweld. Procesevaluatie Wet middelenonderzoek bij geweldplegers in startgebieden](#)
- [Naar een veiliger samenleving; Brief regering; Onderzoek 'Blazen bij geweld'](#)
- Wettelijke regelingen
 - de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO)
 - de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)
 - de FT-norm 900.01

8.2 Wettelijke achtergronden

8.2.1 Wegenverkeerswet

- Een bloedafname in het kader van een bloedalcoholconcentratie (BAC-) bepaling mag slechts geschieden door middel van een door een arts of een verpleegkundige verrichte venapunctie.
- WVV: In principe is de bloedafname pas aan de orde als een verdachte geen blaastest kan ondergaan òf als men verdacht wordt van rijden onder invloed van andere psychotrope stoffen; in sommige gevallen zal de politie de forensische arts verzoeken te beoordelen of de verdachte om medische redenen niet kan blazen (zoals bijv. bij kortademigheid).

8.2.2 Besluit middelenonderzoek geweldplegers

- Een bloedafname in het kader van het middelenonderzoek bij geweldplegers vindt plaats door een arts of een verpleegkundige (Sv, artikel 55d, lid 4). Dit op basis van een vermoeden op het gebruik van alcohol, dan wel cocaïne, amfetamine en methamfetamine, bij een geweldsincident.
- Middelenonderzoek geweldplegers: Bloedafname vindt plaats na een voorselectie door de politie. Die kan bestaan uit een blaastest op alcohol, een speekseltest op drugs en/of een psychomotorische test (PMT). Dit laatste is een onderzoek aan de hand van een checklist, waarbij aan de hand van gedrag en uiterlijke verschijnselen mogelijk middelengebruik bepaald of ingeschat wordt door de politie. Na de voorselectie kan een uitgebreide (kwantitatieve) blaastest (op politiebureau) en/of bloedafname voor kwantitatieve bepaling volgen. Bloedafname/onderzoek is

geïndiceerd wanneer speeksel drugstest positief is, wanneer iemand niet in staat is tot blazen voor kwantitatieve alcoholbepaling en/of bij een positieve PMT! Dat laatste betekent dat alleen een positieve PMT voldoende is om over te gaan op bloedafname, bijvoorbeeld wanneer een drugstest niet voorhanden is.

- Bij geweld onder invloed van, kan de strafmaat in principe met 75% verhoogd worden, wanneer de BAC >0,8 promille (mg/ml) is en bij een drugsconcentratie >50 microgram/L bloed. Dit laatste is voor cocaïne, amfetamine en methamfetamine gelijk. Verder zijn persoons- en zaakgerichte straffen mogelijk zoals een verplichte alcoholcursus of verslavingsreclassering.

8.3 Testen

8.3.1 Blaastest

- Bij de blaastest wordt alleen op alcohol getest.

8.3.2 Speekseltest

- Bij de speekseltest wordt er een beetje speeksel van de verdachte afgenomen en hier wordt direct een eenvoudige test op uitgevoerd. Onderzoek vindt plaats op amfetamineachtige stoffen (bijvoorbeeld XTC / MDMA en speed), cocaïne, heroïne / morfine, THC (cannabis) en GHB/GBL. Bij een positieve uitslag zal de verdachte mee worden genomen naar het politiebureau voor een bloedonderzoek.

8.3.3 Bloedtest

- Bij de bloedtest in het kader van de WVV kan op alle bovengenoemde drugs worden getest.
- Bij de bloedtest in het kader van de Wet middelenonderzoek bij geweldplegers wordt getest op alcohol, cocaïne, amfetamine en methamfetamine. Zie ook het [Informatieblad over de Wet ter introductie van de bevoegdheid tot het bevelen van een middelenonderzoek bij geweldplegers | Brochure | Rijksoverheid.nl](#).